מלבי"ם באור המילות על נחום

רבי מאיר ליבוש ב"ר יחיאל מיכל [מלבי"ם] וייזר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלבי"ם באור המילות על נחום

רבי מאיר ליבוש ב"ר יחיאל מיכל [מלבי"ם] וייזר

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלבים-באור-המילות-על-נחום/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק א 4
פסוק ב 4
פסוק ד 4
פסוק ה 4
פסוק ו 4
פסוק ח 4
פסוק ט 5
פסוק י 5
פסוק יא 5
פסוק יב 5
פסוק יג 5
פסוק יד 5
פרק ב 5
פסוק ב 5
פסוק ג 6
פסוק ד 6
פסוק ה 6
פסוק ו 6
פסוק ז 6
פסוק ח 6
פסוק ט 7
פסוק י 7
פסוק יא 7
פסוק יב 7
פסוק יג 7
פרק ג 7
פסוק א 7
פסוק ג 7
פסוק ה 8
פסוק ו 8
פסוק ז 8
פסוק ח 8
פסוק י 8
פסוק יא 8
פסוק יד 8
פסוק טו 8
פסוק טז 8
פסוק יז 8
פסוק יח 9
פסוק יט 9

פרק א

פסוק א

משא, **חזון**. המשא מה שיספר דבר שקרה במשל ומליצה (וכמ"ש ישעיה י"ג א'), ויהיה גם על דבר שכבר עבר, והחזון הוא מה שחוזה בלבו את העתיד, ועי' גדרו (ישעיה ל' י'):

פסוק ב

קנוא ונקם. הקנאה היא על חילול כבוד, והנקמה על רע שעשו לו, הנקמה היא בפועל והקנאה תהיה גם בלב, והחמה הוא בלב, וזה הבדלו מן אף כמ"ש בכ"מ, וכמ"ש כי קנאה חמת גבר ולא יחמול ביום נקם, שהנקמה תוציא החמה אל הפועל להעניש. ויש הבדל בין נוקם ובין נוטר שהנטירה היא בלב והנקימה הוא בפועל, כמ"ש בחבורי התו"ה (קדושים סי' מ"ד), ויש הבדל בין צר ואויב. שהצר מציר בפועל,והאויב דורש רעה בלב ואינו מציר בפועל, ועי' ישעיה (נ"ט י"ז י"ח), באו ג"כ כמליצות האלה:

פסוק ד

ויבשהו, **החריב**. יבש הוא יותר מחרב כמ"ש בכ"מ, ומצייר שלפי גודל הדבר תגדל חורבנו:

פסוק ה

הרים גבעות. גבעות קטנים מהרים ואין הר בלא גבעה כמ"ש בכ"מ:

ותשא. מענין הרמה, תתנשא ממקומה:

ארץ, **תבל**. תבל פורט מקום המיושב כמ"ש בכמה מקומות:

פסוק ו

זעמו, **חרון אפו חמתו**. כבר התבאר כי חימה היא הכעס הצפון בלב וכשיוצא לפועל נקרא אף כמ"ש (ישעיה ל"ד ב', יחזקאל ה' כ"ג) ובכ"מ, וזעם משתתף עם השמות המורים על הקללה והעונש עצמו (ישעי' י' ה'):

מי יעמוד, **מי יקום**. כשבאו נרדפי' תהי' הקימה קלה מן העמידה, כמ"ש וישישים קמו עמדו (איוב כ"ט ח'), ר"ל נשארו עומדים, ישען על ביתו ולא יעמד יחזיק בו ולא יקום (שם ח'), ר"ל אף לא יקום, וכן בכאן מוסיף שגם לא יקום קימה קצת:

כאש. שהיא מתכת כל דבר מוצק:

פסוק ח

מקומה. של הצרה שזכר כמ"ש ביום צרה, וכן בפסוק שאח"ז לא תקום צרה:

יְרַדֶּף, פעל יוצא לשלישי שירדף אותם ע"י החשך:

פסוק ט

תחשבון. כבר בארו דורשי הלשון שפעל חשב הבא בנפעל מורה על מחשבות בלתי ראויות:

פסוק י

עד סירים. מלת עד מציין ההגעה עד הדבר, כשיגיעו הסבואים עד הסירים הנסבכים זב"ז שהם הקוצים שבהם מדליקים אש(שמות כ"ב, ש"ב כ"ג, ישעיה ל"ג י"ב), וכ"ף כסבאם כף הזמן, בעת סבאם של הסבואים, ומלת מלא מציין תבואה הנגמרת, כמו פן תקדש המלאה:

פסוק יא

חשב, יעץ. כבר בארתי (ישעיה י') שהמחשבה הוא דבר עיוני, והעצה היא בדבר מעשיי, חושב רעה באמונה, ויועץ בליעל במעשים:

פסוק יב

כן רבים וכן נגוזו. שני כפ"י הדמיון, ר"ל כמו שהם רבים כן נגוזו מן העיר לפי' א', ולפי' ב' ר"ל כן רבים נגוזו, וכפל מלת כן להתעוררות המליצה, שהיה כן מכוון, והמליצה תצייר העברת אנשים ממקומם כגזה שגוזזים דבר ממקום חבורו, וא"ו ועבר לפי' הראשון הוא וא"ו ההשוואה, כמו מים קרים על נפש עיפה ושמועה טובה מארץ מרחק:

פסוק יג

מוטהו. כמו ועשית לך מוסרות ומוטות (ירמיהו כ"ז:ב'):

פסוק יד

וצוה עליך. צוה שאחריו על, הוא, או אזהרה, כמו ויצו ה' על האדם, או שיצוה בעבורו, כמו ויצו עליו פרעה אנשים, ופה ר"ל בעבורך:

לא יזרע משמך. לא יקום זרע שיקרא על שמך, והמליצה תצייר התרבות הדבר בזריעה, כי בני המלך יקראו בשמו, ושמו כזריעה המצמחת פרי ותנובה:

כי קלות. מענין בזיון, ויל"פ קלות, נשרפת באש, מענין אשר קלם מלך בבל באש, וכבר בארתי בחבורי בתו"ה (ויקרא כ' ק"נ), שלדעת חז"ל נחשת קלל הוא מענין שרפה, וקלוי משתתף לדעתם עם קלל מפעלי הכפל:

פרק ב

פסוק ב

צפה. בפועל נקשר בו תמיד מושג התקוה:

חזק, אמץ. האומץ הוא התמדת החוזק בלב כמ"ש בכ"מ ובא על הכח הפנימי (ישעיה מ' כ"ו), (משלי כ"ד ה'):

פסוק ג

יעקב ישראל. התבאר בכ"מ שכשבאו נרדפים יציין בשם יעקב את עשרת השבטים ובשם ישראל את שבט יהודה שהם נכבדים מהם, כי שם ישראל נכבד משם יעקב:
בקקום, בא תמיד על הרקת פרי הגפן, גפן בוקק (הושע י'):

פסוק ד

מאדם. פעל מן הדגוש, **מתלעים**. מענין תולעת שני:
באש פלדת, כמו באש לפידות, וחכמי הלשון יאמרו כי בלשון ערבי יקרא המגל פ֫לָ֫דָ֫ת והיה לרכב המלחמה מגלות משני הצדדים להכרית את האויב, ור"ל מגלות של הרכב נתנו מחדש באש להכינם למלחמה:
הברושים. החניתות מעצי ברוש, **הרעלו**, הטבלו ברעל שהוא סם המות:

פסוק ה

יתהוללו הרכב. כמו והתהוללו הרכב (ירמיה מ"ו), שרצים הנה והנה כמשוגע, וכבר התבאר (עמוס ה' ט"ו) כי חוץ הוא אחורי הבתים, ורחוב הוא מקום הרחב שלפני הבתים:
ישתקשקון, פעל משם שוק, כמו בשוקים וברחובות (שיר השירים ג':ב') מקום קיבוץ הרבים, וכן בעיר ישוקו (יואל ב' ט'):

פסוק ו

יכשלו. ימרדו בו, וכן הרבה כושל (ירמיה מ"ו):
הסכך, כינוי על החומה והמגדלים הסוככים ומגינים על העיר, כמו ויגל את מסך יהודה (ישעיה כ"ב ז'):

פסוק ז

וההיכל נמוג, ת"י ומלכא בהיכליה זע, ר"ל שוכני ההיכל:

פסוק ח

והוצב גלתה העלתה, לדעתי גלתה היא שם המלכה, שהמלך נקרא גלת. תגלת פלאסר מלך אשור, ששם תגלת הוא שם כבוד המלכות בלשונם, והמלכה נקראת גלתה, והצב היא מענין עגלת צב, בצבים ובכרכרות, מרכבה מכוסה שבה נשאו את המלכה, ונקרא הוצב של גלתה, ר"ל כסא המלכה או מרכבת המלכה, והשרפה כליל באש בא בלשון העלאה, ר"ל מרכבת המלכה הועלתה לעולה על המוקד, כמ"ש אח"כ והעברתי בעשן רכבה:

מנהגות. משתתף עם כיונים הגה נהגה, ויש ששרשו הגה ויש ששרשו נהג, שמבואר אצלנו שבעלי פ"א נו"ן ובעלי למ"ד ה"א משתתפים במובנם:

פסוק ט

מימי. מימי קדם. או ר"ל מימי היא מיום שהיא נמצאת בהווייתה:

פסוק י

לתכונה. שרשו כון, האוצרות שהוכנו:

פסוק יא

בוקה ומבוקה, תוספת המ"ם מורה על הגדלת הריקות כמו שמה ומשמה (יחזקאל ו'):
מבלקה. מענין השחתה (ישעיה כ"ד א').
ופיק ברכים. עי' ש"א כ"ה ל"א מש"ש, **קבצו פארור**, פרשתי יואל ב' ו'.

פסוק יב

אריה גדול מכפיר, וכפיר גדול מגור כמ"ש בכ"מ, ולביא כולל גם הנקבה, ובא עליה גם שם לָבִא (יחזקאל י"ט ב' ע"ש):
אריה לביא, אריה ולביא:

פסוק יג

בדי. לדעתי הב' שורש, כמו וכלתה בדיו (הושע י"א ו'), יאכל בדיו בכור מות (איוב י"ח י"ג), ענפיו וסעיפיו, ובא במשקל הסמיכות שלא כדרכו, ר"ל שטורף ענפי ואיברי גורותיו. ומחנק ללבאותיו היינו את לבאותיו, כמו הרגו לאבנר, וי"פ ב' בדי שימושיית שהורג וטורף בגורותיו הרבים כמו ויהיו הורגים בהם (מ"ב י"ז כ"ח), ומלת די מורה על הריבוי:

פרק ג

פסוק א

כחש. סתם כחש הוא באמונה, ופרק הוא אחר הטרף שפורק העצמות ומפרידן, כמ"ש פן יטרף כאריה פורק ואין מציל, וי"פ כחש פרק שמכחישים את הפרק והגזלה הגם שלא ימוש טרף:

פסוק ג

מעלה. כמו במעלה העיר, ופרש נקרא האיש המלומד לרכוב על סוס מלחמה:
וכבד. טאטוא בלשון המשנה:
ואין קצה לגויה. יל"פ ג"כ שר"ל שאין קצה מה שצריכים לצרכי הגויה ותענוגות בשר, עד שיכשלו בגוייתם מרוב זנוני זונה, ר"ל שיחלשו ויחלו ע"י רוב זנוני זונה:

פסוק ה
מערך. כמו ערותך, כמו כמער איש:

פסוק ו
ונבלתיך. מענין נבלה:

רואי. ענין טינוף, כמו והסיר את מוראתו:

פסוק ז
שדדה. לדעת המפרשים כמו ששדד¢ה, ואני פרשתיו מהקל ובא בדגש וראוי להיות רפה ובמתג:

ינוד, **מנחמים**. הנודה היא מן הקרובים והאוהבים (כמ"ש ישעיה נ"א י"ט), והמנחמים יהיו גם רחוקים:

פסוק ח
חיל ים. כמו ויאבל חיל וחומה, שתרגומו שורא ובר שורא:

פסוק י
לגולה הלכו בשבי. כי יש גולה שאינו שבוי רק יכול ללכת בכ"מ שירצה, וכן יחזקאל (י"ב י"א) בגולה בשבי:

ירוטשו. העברת צורת האדם ע"י הכאות (ישעיה י"ג):

רתקו. זקים כפולים ומכופלים (יחזקאל ז' כ"ג):

פסוק יא
תבקשי. אשר תבקשי, וכן פסוק ט' [אשר] היו בעזרתך, כמו זה היום [אשר] עשה ה':

פסוק יד
בטיט, בחמר התבאר (ישעיה י' ו', מ"א כ"ה), שהטיט אין ראוי לבנין רק החמר עיי"ש:

פסוק טו
התכבד. מקור, התכבדי צווי:

פסוק טז
רוכליך. הם הסוחרים הקטנים הנושאים הסחורה מבית לבית (יחזקאל כ"ז):

פשט. כמו ופשט את בגדיו, שידוע כי אחרי ישכב הרמש ימים מוגבלים במעטפה יפשט גוייתו הקודמת ואת המעטפה ויתהוה עוף כנף:

פסוק יז
מנזריך. לשון נזר:

וטפסריך, הממונים על צבא המלחמה (ירמיה נ"א):

גוב גובי. קיבוץ הגובאי, מין ארבה:

פסוק יח

נפשו. מענין מנוחה, כמו וינפש בן אמתך. וי"ל שנחו מפוזרים על ההרים ואין מקבץ, כי הרועים נמו ונרדמו:

פסוק יט

כהה. כמו רוח כהה (ישעיהו ס"א:ג'), או נפש כהה, וכן נפש נחלה, והמכה נוסף על השבר, ר"ל אין חולה עליך:

תקעו כף. כמו כל העמים תקעו כף. או רצה לומר שהתחברו בתקיעת כף נגדך להלחם אתך: